

BARNÁBAN, EZÜSTBEN A VILÁG: VILÁGUNK

■ Lehet-e a világ, világunk változását egy festészeti kiállítás anyagán, a kiállított képeken lemérni? A válaszadásban bizonyára segít, ha az ember magát a kiállító művészt több évtizede ismeri, netán régebbi tárlatait is megnyitotta, írásban is próbálta megközelíteni, értelmezni alkotásait. Kádár Tibor itt és most, a Bánffy-palotában látható munkáit mégis csak ebben az egyszeri, jelenkori összefüggésben szeretném a magam számára megfejteni, persze abban a reményben, hogy ezekkel a szavakkal, gondolatokkal mások érdeklődését is fölkeltem – nem utolsósorban azokét, akik a színes-pompás Kalotaszeget megörökítő képeit kedvelték vagy éppen vásárolták meg, korábbi kolozsvári éveiben és azóta, amikor veszprémi műhelyéből (vagy a zsoboki táborból) érkezik haza.

Természetesen változik, túl gyorsan is változik a világ körülöttünk. De benünk is? Változik természetesen a technika, az anyag feldolgozása, a kézzel fogható matéria és a virtualitás viszonya, ennek folytán pedig az alkotás, az alkotói munka értelmezése. A nagy kérdés viszont: a technikával együtt vajon változik a lélek? Változik a tájhoz, a szülőföldhöz, az emberekhez való viszony? Vagy csupán azok változnak, úgymond léleekben, akiknek fontosabb az éppen aktuális divathoz igazodni, mintsem az örökül kapott, letagadhatatlan értékekhez?

Nem öncéluán filozofálgatok, hanem Kádár Tibor kis- és nagyméretű festményeit, új grafikáit igyekszem elhelyezni tudatunkban. A figurativitás hagyományait folytató, azokat megújítani akaró munkáit és a tőlük „elrugaszkodó” kompozíciókat, konstruktív képeket, fény- és színjátékokat. Azon töprengök, hogy az itt is jelen lévő, szigorú tekintetű, a „bolondozást” sosem tűrő Kós Károly mit szólna ahhoz, ami az ő kitűnő portréjától jobbra és balra meg szemben sorakozik a múzeum falain. Ebbe a játékba nyilván ne menjünk bele; azt viszont megkockáztatom kijelenteni, hogy Károly bácsinak nem volna oka szemöldöke összevonására.

Kádár Tibor ugyanis léleekben nem változott, csak – és ez a „csak” szerintem a legtöbbet jelenti – *erősödött*. Festőnk (grafikusunk) ha száz kilométerekben számolva távolabb él is ma, nem távolodott el a szülőföldtől; elmondhatjuk, egyre többet érez meg, egyre többet fog fel a lényegből, tér és idő összefüggéséből. Tárgulnak a körök. És ezt a gazdagodást sokféle eszközzel valósítja meg. A kiállítást uraló hatalmas táblaképén – ha nem volna önellentmondás, inkább freskónak mondanám – a legendák, a mítoszok világába visz vissza, színes fantáziával, figurákat és nonfigurativitást keverve, pirosaktól az aranyig elmerészkedve, ám az apró, kékes-fehéres tollú madár hangsúlyosan figyelmeztet az arányokra. Miniatur kalotaszegi szárnyas oltára, a *Pogány oltár* nevezhető a másik végetlenek, pedig tulajdonképpen ugyanabba a – bár közelebbi – népi-történelmi hangulatba kalauzol. Mégis mekkora a távolság (a falakon mérve ez néhány tíz centi) a gyimesi csángó tájat vigyázó kosig és a fahídon gondolkodó számarig?...

E motívumok, eszközök mellett a másik, nem kevésbé hiteles ihletforrása Kádár Tibornak az úgymond magaskultúra, a minőségi (itt: a magyar) irodalom. Most éppen a Szindbád-téma foglalkoztatja. Van, ahol Krúdy halhatatlan hőseit a színészkirály Latinovits Zoltánban látatja, és van olyan izgalmas kompozíciója, amelyen több vágató ló, maga a vágatás jeleníti az időt. És egy másik, szintén még

alakulóban lévő sorozat: a Dsida Jenő költői életművére alapozó, ugyancsak lírai grafikai lapok – a néhol ezüsttel, néhol barnával kiegészülő finom rajzok.

A barna és az ezüst – a fontos szürkék, kékek és zöldek, az egymásba átjátszók mellett: valójában erről kellene szólnom, ha tanulmányt írnék, ha lehetségesnek tartanám a színeket szavakká formálni. (Ez Dsidának sikerült.) Azt gondolom, itt teljesedik ki Kádár Tibor művészete. A biológusnak tanult költő, Géczi János emelte ki egyik méltatásában Kádár újabb piktúrájának e két meghatározó színét. Az ezüst természetesen a nemességet (nem a született rangot, hanem a lelki-szellemi emelkedettséget, akár a táj fennkölségét, monumentalitását) hangsúlyozza. A barna – Géczi „parasztbarnát” mond – a valóság súlyát érzékelteti. Vagy éppen a tragikumot. Ha lehetne, ha szabadna egy ilyen rangos, minőségileg kiegyensúlyozott kiállítás képei közt sorrendet felállítani – nyilván csak szubjektív alapon tehető ez –, én a *Föld-oltár* sorozat merész, tájat-anyagot-embert összeötvöző, Vukovár legújabb kori emlékeitől sem idegen erdélyi struktúrájára, kiemelten pedig a *Föld-oltár 2.* barnáira szavaznék. Meggyőződésem, hogy ez a munka, ez az alkotás a világ bármelyik jobb képtárában megállná a helyét. Annyira tömör és egyszeri (sőt mondanám: egyszerű), hogy nem mernék vállalkozni az elemzésére.

De azt látom, hogy Kós Károly tekintete mindegyre erre a képre tér vissza.

Tegyük ezt Önök is!

Kántor Lajos

